నివేదించదగినది

భారత అత్యున్నత న్యాయస్థానం
సివిలు అప్పీలు అధికారపరిధి

సివిల్ అప్పీల్ నం.5539/ 2012

శ్రీమతి శ్యామో దేవి మరియు ఇతరులు ..... **అప్పీలుదారు (లు)**

VERSUS

ఉత్తర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, కార్యదర్శి మరియు ఇతరుల ద్వారా ..... **ప్రతివాదులు (లు)**

తీర్పు

అరవింద్ కుమార్, న్యాయమూర్తి.

1. ఈ అప్పీల్ అలహాబాద్‌లోని హైకోర్టు ఆఫ్ జ్యుడికేచర్ ద్వారా రిట్ పిటిషన్ నెం.1995/2010లో తేదీ.19.01.2010న ఆమోదించబడిన తీర్పుకి వ్యతిరేకంగా నిర్దేశించబడింది, దీనిలో అప్పీలుదారులు దాఖలు చేసిన రిట్ పిటిషన్లో (ఇకపై '*రిట్ పిటిషనర్లు లేదా పిటిషనర్లు*'గా సూచించబడుతుంది) రివిజన్ నెం.68/2008-09లో తేదీ.23.09.2009న జారీ చేసిన ఉత్తర్వును రివిజన్ పిటీషన్ నిర్వహించదగినది కానందున, చేసిన సవాల్ కొట్టివేయబడిందని మరియు ఆ అదనపు కలెక్టర్ జారీ చేసిన తేదీ.07.02.2008 నాటి ఉత్తర్వు సమర్థించబడి మరియు పర్యవసానంగా, *పట్టా* రద్దు ప్రక్రియను ఎప్పుడైనా ప్రారంభించవచ్చునని,

2. తేదీ.13.03.2024 నాటి మా ఉత్తర్వు ద్వారా, అప్పీలుదారుల (రిట్ పిటిషనర్లు) తరపున ఎవరూ హాజరు కానందున, తదుపరి వాయిదా మంజూరు చేయబడదని మరియు న్యాయ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా, రిట్ పిటిషనర్లకు ఒక చివరి అవకాశం ఇవ్వాలని మేము స్పష్టం చేసాము. అయితే, ఈ రోజు రెండో విడతలో కేసు విచారణకు వచ్చినప్పుడు, అప్పీలుదారుల తరపున ఎవరూ హాజరుకాలేదు. అందువల్ల, అప్పీలులో సమర్పించిన అభ్యర్థనలు, అందులో కోరిన కారణాలు,

ప్రతివాదుల తరపు న్యాయవాది తరపున వినిపించిన వాదనలను పరిగణనలోకి తీసుకుని, అర్హత ఆధారంగా కేసును పరిశీలిస్తున్నాం.

3. ఈ అప్పీలు దాఖలుకు దారితీసిన సంక్షిప్త వాస్తవాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

4. 1969-70 సంవత్సరంలో, యుపిలోని రాంపూర్ కేధర్ గ్రామంలోని ఖాస్రా ప్లాట్ నెం.185 ను పంచాయితీ ఘర్ గా గుర్తించారు, కాని తరువాత అది 1993 లో పనికిరాదని ప్రకటించారు. గ్రామ ప్రధాన్ అభ్యర్థన మేరకు, సదరు ప్లాట్ లో కొంత భాగాన్ని అసిస్టెంట్ కలెక్టర్ నివాస అవసరాలకు తిరిగి కేటాయించారు, ఆ తరువాత ఆ సర్వే నంబర్ లోని వివిధ ప్లాట్లను ఉత్తరప్రదేశ్ జమీందారీ నిర్మూలన మరియు భూసంస్కరణల చట్టంలోని సెక్షన్ 122-C (i) (d) కింద రిట్ పిటిషనర్లతో సహా వివిధ వ్యక్తులకు కేటాయించారు (ఇకపై దీనిని సంక్షిప్తంగా '***UPZALR*** చట్టం' అని పిలువబడుతుంది).

5. 13 సంవత్సరాల తరువాత, రాంపూర్ లోని భూమి ప్రబంధంక్ సమితి కార్యదర్శి / లేఖ్ పాల్ ఒక నివేదికను పంపారు, దాని ప్రకారం ప్లాట్ నెం.185 మొదట పంచాయతీ ఘర్ గా గుర్తించబడింది మరియు UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 132 కింద వర్గీకరించబడింది మరియు తదనుగుణంగా రెవెన్యూ రికార్డులలో నమోదు చేయబడింది, ఇది చట్టవిరుద్ధంగా నివాస ఉపయోగం కోసం కేటాయించబడింది. అందువల్ల, చేసిన కేటాయింపులను రద్దు చేయాలని, రిట్ పిటిషనర్లతో సహా కేటాయింపుదారులందరి నుంచి భూమిని స్వాధీనం చేసుకోవాలని ఆయన ప్రతిపాదించారు. దీంతో, తహసీల్దార్ 18.06.2007న జరిగిన సమాచారం ద్వారా కేటాయింపును రద్దు చేయాలని, జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ కు ప్రతిపాదన పంపారు. దీని ఫలితంగా, రిట్ పిటిషనర్లకు 05.07.2007 నాటి షోకాజ్ నోటీసులు జారీ చేయబడ్డాయి మరియు 04.10.2007న అభ్యంతరాలను దాఖలు చేయడం ద్వారా వారికి తగిన విధంగా సమాధానం ఇవ్వబడింది. కేటాయింపు తేదీ నుంచి 13 ఏళ్ల తర్వాత ప్రక్రియ ప్రారంభించినందున, కాలపరిమితి యొక్క అంశాన్ని ప్రాథమిక సమస్యగా నిర్ణయించాలని, 3 సంవత్సరాల వ్యవధిలో విచారణ ప్రారంభించాల్సి ఉంటుందని, పిటిషనర్లు ఒక దరఖాస్తును దాఖలు చేశారు. తేదీ.07.02.2008నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా అదనపు కలెక్టర్ పేర్కొంటూ, UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 122-C(6) ప్రకారం ఎటువంటి కాలపరిమితిని కల్పించలేదని పేర్కొన్నారు, ఏకీకృతం ప్రక్రియ సందర్భంగా ఆ భూమిని "పంచాయితీ ఘర్" అని పేర్కొన్నారు మరియు ఇది

UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 132 (6) కిందకు వస్తుంది; భూకేటాయింపులు సక్రమంగా లేకపోవడం, సెక్షన్ 122-C(6) కింద చేసిన కేటాయింపులను రద్దు చేయడానికి కాలపరిమితి విధించలేదు. అందువల్ల, చట్టం ప్రకారం ఎటువంటి కాలాపరిమితి విధించబడలేదని ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాడు, మరియు దాఖలు చేసిన దరఖాస్తును తిరస్కరించడానికి ముందుకు కొనసాగాడు.

6. ఆ ఉత్తర్వులతో మనస్తాపానికి గురై, అదనపు కమిషనర్ ముందు రివిజన్ పిటిషన్ దాఖలు చేయగా కారణాల ఆధారంగా విచారణకు స్వీకరించి, కొట్టివేశారు.

7. పైన పేర్కొన్న రెండు (2) ఉత్తర్వులతో ఆక్షేపిస్తూ, రిట్ పిటిషనర్లు దానిని రిట్ పిటిషన్ నెం.1995/2010 లో సవాలు చేశారు, అది సెక్షన్ 122-C(7) ప్రకారం దాఖలు చేసిన రివిజన్ పిటిషన్ రెండు కారణాలతో కొట్టివేయబడింది మరియు తేదీ.07.02.2008న అదనపు కలెక్టర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల్లో, కాలపరిమితికి సంబంధించి రిట్ పిటిషనర్ల అభ్యంతరాలు సరైనవేనని, మరియు అవి చెల్లవని పేర్కొన్నారు. అందుకే ఈ అప్పీలు.

8. పైన మేము ఇప్పటికే గమనించినట్లుగా, రిట్ పిటిషనర్ల తరపున ఎవరూ హాజరుకాలేదు. ప్రతివాది-ప్రభుత్వం తరపున హాజరైన న్యాయవాది శ్రీ తన్మయ అగర్వాల్, మోసం అన్ని చట్టాలను నిర్వీర్యం చేస్తుందని, ప్రస్తుత కేసులో, రిట్ పిటిషనర్లకు అనుకూలంగా చేసిన చట్టవిరుద్ధ మరియు మోసపూరిత భూ కేటాయింపులను రద్దు చేసే అధికారం UPZALR చట్టం కింద రెవెన్యూకు ఉందని గట్టిగా వాదించారు, మరియు UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 122-C(6) కింద ఎటువంటి కాలాపరిమితిని నిర్ధారించనప్పటికి, కేటాయింపును రద్దు చేయాలని దావా వేయబడింది మరియు ముఖ్యంగా ప్రశ్నార్థకమైన భూమిని పంచాయితీ ఘర్ గా రిజర్వ్ చేసినప్పుడు అది UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 132 కింద నిర్వహించబడుతుంది. వ్యవసాయం, ఉద్యానవనం, పశుసంవర్ధక శాఖలకు సంబంధం లేని అవసరాలకు భూమిధర్ భూమిని ఉపయోగించినట్లయితే, అది సెక్షన్ 143కు విరుద్ధమని, సెక్షన్ 143 ప్రకారం నివాస అవసరాల కోసం భూమిని వినియోగించుకోవడానికి ఎలాంటి అనుమతులు తీసుకోలేదని కూడా అతను పేర్కొన్నారు. అందువల్ల, కేటాయింపును రద్దు చేసే ప్రక్రియను ప్రారంభించడానికి అధికారులు తమ అధికార పరిధిలో ఉన్నారని, తేదీ.07.02.2008 నాటి ఉత్తర్వుల్లో జోక్యం చేసుకోవడానికి రెవెన్యూ అధికారులు, హైకోర్టు సరైన రీతిలో నిరాకరించాయని, పరిమితి ప్రకారం దావాను కొట్టివేయాలని, వారు కోరిన రిట్ పిటిషన్

తిరస్కరించబడిందని, ఆయన వాదించారు. అందువల్ల, అతను ఈ అప్పీలును తిరస్కరించమని అభ్యర్థిస్తున్నాడు.

9. ప్రభుత్వం తరఫున న్యాయవాది వాదనలు విన్న తరువాత, ఈ కోర్టు తేదీ.17.07.2012న జారీ చేసిన ఉత్తర్వును గమనించడం సముచితంగా ఉంటుంది. అందులో ఇలా ఉంది:

> "అనుమతి మంజూరు చేయబడింది.
>
> ఈలోగా, **వివాదాస్పద భూమికి సంబంధించి ఈ రోజు పొందుతున్నట్లుగా యథాతథ స్థితిని కొనసాగించాలని పక్షాలను ఆదేశించింది**. దీనర్థం ఏమిటంటే, ఏ పక్షం కూడా ఆస్తి యొక్క ప్రస్తుత స్వభావాన్ని మార్చకూడదు లేదా ఏ పద్ధతిలోనైనా ఏ ఇతర వ్యక్తికి దానిని పరాయీకరణ చేయకూడదు."
>
> (మా ద్వారా అందించబడ్డ ప్రాముఖ్యత)

10. గ్రామీణ మరియు నిరక్షరాస్యులైన గ్రామస్థులు అయిన రిట్ పిటిషనర్లు మొరాదాబాద్ జిల్లా ధోదర్, తహసీల్ ఠాకుర్ద్వారా గ్రామంలో ఇంటి నిర్మాణ అవసరాల కోసం భూమి కేటాయింపు కోసం దరఖాస్తులు సమర్పించారు. అదే ప్రకారం, రిట్ పిటిషనరు యొక్క భర్త/తండ్రి ఇతరులకు గాటా నెం.185 Miలో ఒక్కొక్కరికి 150 చదరపు గజాల భూమిని కేటాయించారు. పేర్కొన్న కేటాయింపును 27.06.1994 న సబ్-డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ ఆమోదించారు మరియు తేదీ.15.05.1994 నాటి భూ నిర్వహణ కమిటీ, రాంపూర్, ధోధర్ పంపిన ప్రతిపాదనకు అనుగుణంగా కేటాయింపు జరిగింది. దీంతో, రిట్ పిటిషనర్లు మరియు ఇతర కేటాయింపుదారులు నివాస గృహాలు ఏర్పాటు చేసుకుని, తమ కుటుంబ సభ్యులతో కలిసి అక్కడే నివాసం ఉంటున్నారు. అయితే, 13 ఏళ్ల తర్వాత అంటే 13.06.2007న రిట్ పిటిషనర్లకు, ఇతర కేటాయింపుదారులకు కేటాయించిన భూమిని పంచాయితీ ఘర్ గా వర్గీకరించారని, UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 132 ప్రకారం రిట్ పిటిషనర్లకు కేటాయించడానికి వీల్లేదని పేర్కొంటూ, ఆ కేటాయింపును రద్దు చేయాలని లేఖ్ పాల్ నివేదిక సమర్పించారు. పేర్కొన్న నివేదిక ఆధారంగా, తహసీల్దార్, 18.06.2007న సబ్-జిల్లా మేజిస్ట్రేట్‌కు ఒక నివేదికను పంపారు, దాని కింద చర్యలు తీసుకోవాలని ప్రతిపాదించారు మరియు కేటాయింపు రద్దుకు సిఫార్సు చేశారు. దీంతో, కేటాయింపుదారులందరికీ తేదీ.05.07.2007న షోకాజ్ నోటీసు జారీ చేయడం ద్వారా, కేటాయింపుల రద్దు ప్రక్రియ ప్రారంభించబడింది.

11. దీంతో, కేటాయింపు జరిగిన తేదీ నుంచి నిర్వివాదం గా, 13 ఏళ్ల తర్వాత ఉన్న లేఖ్ పాల్ 13.06.2007 నాటి నివేదిక ఆధారంగా అధికారులు కేటాయింపు రద్దుకు చర్యలు ప్రారంభించారని

పైన పేర్కొన్న వాస్తవాలను బట్టి స్పష్టమవుతోంది. ప్రతివాదుల తరపు న్యాయవాది వాదించినట్లుగా యుపిజెడ్ ఎఎల్ ఆర్ చట్టం కింద విచారణను ప్రారంభించడానికి ఎటువంటి పరిమితి విధించబడలేదు అనడంలో సందేహం లేదు. ***అదనపు కమీషనర్, రెవెన్యూ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ అఖలాక్ హుస్సేన్ మరియు మరొకరు,*** (2020) 4 SCC 507లోని 28వ పేరాలోని ఈ కోర్టు, సెక్షన్ 122Cలోని సబ్-సెక్షన్ (6) కేటాయింపు విధానంపై విచారణ చేయడానికి కలెక్టర్‌కు అధికారం ఇస్తుందని పేర్కొంది, కేటాయింపు సక్రమంగా లేదని, అలా కేటాయింపులు సక్రమంగా లేవని సంతృప్తి చెందితే కేటాయింపును, రద్దు చేయడానికి కొనసాగవచ్చు. సెక్షన్ 122C (6) క్రింది విధంగా ఉంది:

> "**122C (6)** ఈ సెక్షన్ కింద భూకేటాయింపుల వల్ల నష్టపోయిన ఏ వ్యక్తి దరఖాస్తుపైనైనా మరియు కలెక్టర్ తనంతట తానుగా విచారణ జరిపి, కేటాయింపు సక్రమంగా లేదని సంతృప్తి చెందితే, కేటాయింపును రద్దు చేయవచ్చు, తద్వారా కేటాయించిన భూమిలో కేటాయింపుదారుకు, మరియు అతని ద్వారా క్లెయిమ్ చేసుకున్న ప్రతి వ్యక్తికి హక్కు, యాజమాన్య హక్కు మరియు ప్రయోజనములు నిలిపివేయబడతాయి."

12. ఏదేమైనా, అటువంటి ప్రక్రియను ప్రారంభించడం ఏ సమయంలోనైనా లేదా ఎటువంటి పరిమితి విధించబడని ఏ సమయంలోనైనా ఉంటుందా అనేది పరిష్కరించాల్సిన ప్రశ్న. **స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ వర్సెస్ భటిండా మిల్క్ ప్రొడ్యూసర్ యూనియన్ లిమిటెడ్** (2007) 11 SCC 363 లో ఈ కోర్టు ఈ విధంగా పేర్కొంది:

> "**18.** పరిమితి యొక్క వ్యవధి నిర్దేశించబడనట్లయితే, చట్టబద్ధమైన అథారిటి, దాని అధికార పరిధిని సహేతుకమైన కాలవ్యవధిలో ఉపయోగించాలి. ఏది ఏమైనప్పటికీ, సహేతుకమైన కాలం ఏమిటనేది చట్టం యొక్క స్వభావం, దాని క్రింద హక్కులు మరియు బాధ్యతలు మరియు ఇతర సంబంధిత అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది."

13. ఈ కోర్టు **ఇబ్రహీంపట్నం తాలూకా వ్యవసాయ సంఘం వర్సెస్ కె.సురేష్ రెడ్డి, (2003) 7 SCC 667**, లో సారూప్య సమస్యను విచారించే అవకాశమొచ్చింది. అంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ (తెలంగాణ ప్రాంతం) కౌలు మరియు వ్యవసాయ భూముల చట్టం, 1950 (సంక్షిప్తంగా AP చట్టం') లోని సెక్షన్ 50-Bలోని సబ్-సెక్షన్ (4) కింద సుమోటో అధికారాన్ని ఉపయోగించడం అంటే, అది ఏ సమయంలోనైనా కాగలదా లేదా అటువంటి అధికారాన్ని సహేతుకమైన సమయంలో

ఉపయోగించాలా మరియు అలా అయితే, ఏ సమయంలో ఉపయోగించాలి? ఈ కేసులో లభించిన వాస్తవాలేమిటంటే, సూక్ష్మమైన భూమి యొక్క యజమానులు సాదా కాగితంపై వేర్వేరు వ్యక్తులకు అనుకూలంగా వివిధ సేల్ డీడ్ లు వ్రాసిచ్చి మరియు భూములను స్వాధీనం ప్రక్రియ కూడా కొనుగోలుదారులకు పంపిణీ చేయబడింది. విక్రయదారులు విక్రయాల ధ్రువీకరణ కోసం AP చట్టంలోని సెక్షన్ 50-B కింద దరఖాస్తు చేసుకున్నారు మరియు సంబంధిత తహసీల్దార్ వివిధ తేదీల్లో ధ్రువీకరణ సర్టిఫికేట్‌లను జారీ చేశారు. తహసీల్దార్ యొక్క ఆదేశాలను, ప్రత్యేక తహసీల్దార్ మరియు అధీకృత అధికారి (భూ సంస్కరణలు) జిల్లా జాయింట్ కలెక్టర్ ముందు సవాలు చేశారు, అప్పీళ్లు 1988లో కొట్టివేయబడ్డాయి. షోకాజ్ నోటీసులకు ప్రతిస్పందనగా, దాఖలైన అభ్యంతరాలను పరిగణనలోకి తీసుకుని, 1974 లేదా అంతకు ముందు జారీ చేసిన ధ్రువీకరణ పత్రాలను ఎందుకు రద్దు చేయకూడదో తెలియజేయాలని చట్టంలోని సెక్షన్ 50-బిలోని సబ్ సెక్షన్ (4) కింద *సుమోటో* అధికారాన్ని, ఉపయోగించి విక్రేతలకు మరియు విక్రయదారులకు జాయింట్ కలెక్టర్ షోకాజ్ నోటీసులు జారీ చేశారు, 1989లో జాయింట్ కలెక్టర్ ధ్రువీకరణ పత్రాలను రద్దు చేశారు. సవాలు విసిరిన, చట్టంలోని సెక్షన్ 50-B(4), ఏ సమయంలోనైనా అటువంటి సుమోటో అధికారాన్ని ఉపయోగించే అధికారాన్ని కలిగి ఉన్నప్పటికీ, సుమోటోగా సవరణ అధికారాన్ని సహేతుకమైన కాలవ్యవధిలో ఉపయోగించాలని ఒక నిర్ణయానికి రావడం ద్వారా, రిట్ పిటిషనర్ల యొక్క అభ్యర్థనను సింగిల్ జడ్జి అంగీకరించారు. ఫిర్యాదును దాఖలు చేసిన దరఖాస్తుదారులు ధర్మాసనం ముందు, సింగిల్ జడ్జి యొక్క ఆదేశాలను సవాలు చేశారు. ఇప్పటివరకు, మోసాలకు పాల్పడినట్లు తేలిన ధ్రువీకరణ పత్రాలను ధర్మాసనం కొట్టివేయడంతో పాటు పక్షాల యొక్క పత్రాలను సమర్పించలేదని కూడా పరిగణనలోకి తీసుకుంది.

14. AP చట్టంలోని సెక్షన్ 50-Bలోని సబ్-సెక్షన్ (4) తక్షణ సూచన కోసం UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 122-Cలోని సబ్-సెక్షన్ (6)తో పోల్చబడింది మరియు అది ఇలా ఉంది:

UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 122-C (6)	**AP చట్టంలోని సెక్షన్ 50-B (4)**
122-C (6) ఈ సెక్షన్ కింద భూకేటాయింపుల వల్ల నష్టపోయిన ఏ వ్యక్తి దరఖాస్తుపైనైనా మరియు కలెక్టర్ తనంతట తానుగా విచారణ జరిపి, కేటాయింపు సక్రమంగా లేదని సంతృప్తి చెందితే, కేటాయింపును రద్దు చేయవచ్చు, తద్వారా కేటాయించిన భూమిలో కేటాయింపుదారుకు, అతని ద్వారా క్లెయిమ్ చేసుకున్న	**50-B (4)** ఈ సెక్షన్ కింద తహసీల్దార్ జారీ చేసిన ఏదైనా ధ్రువీకరణ పత్రం లేదా విచారణకు సంబంధించిన రికార్డులను కలెక్టర్ ఎప్పుడైనా సుమోటోగా పిలిచి పరిశీలించవచ్చు, ఆ సర్టిఫికేట్ యొక్క చట్టబద్ధత లేదా ఔచిత్యం గురించి లేదా అటువంటి ప్రొసీడింగ్స్ యొక్క క్రమబద్ధత గురించి తనను తాను సంతృప్తి పరచుకునే

ప్రతి వ్యక్తికి హక్కు, హక్కు, హక్కుమూలము, ప్రయోజనాలు నిలిచిపోతాయి.	ఉద్దేశ్యంతో పరిశీలించవచ్చు మరియు తనకు తగినట్లుగా భావించిన విధంగా అటువంటి ఉత్తర్వులను జారీ చేయవచ్చు: అయితే, అటువంటి వ్యక్తికి తన వినతిపత్రం కల్పించే అవకాశం ఉంటే తప్ప, ఏ వ్యక్తిని ప్రతికూలంగా ప్రభావితం చేసే ఉత్తర్వు ఈ సబ్-సెక్షన్ క్రింద ఆమోదించబడదు.

15. ఇబ్రహీంపట్నం (సుప్రా) కేసులో ఆధారపడిన సెక్షన్ 50-Bలోని సబ్-సెక్షన్ (4) లో *'కలెక్టర్ ఎప్పుడైనా సుమోటోగా తీసుకోవచ్చు*; అనే పదం బహిర్గతమవుతుంది, కానీ UPZALR చట్టంలోని సెక్షన్ 122-(C)లోని సబ్-సెక్షన్ (6)లో అటువంటి వ్యక్తీకరణ స్పష్టంగా లేదు. పైన పేర్కొన్న కేసులో, మోసం జరిగినప్పుడు కూడా సహేతుకమైన వ్యవధిలో మరియు మోసం కనుగొనబడిన తేదీ నుండి సహేతుకమైన వ్యవధిలో సుమోటో అధికారాన్ని ఉపయోగించాలని, ఇది ప్రతి కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులపై ఆధారపడి ఉంటుందని, సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. ఇంకా ఈ విధంగా పేర్కొన్నారు.

> "**12**. చట్టంలోని సెక్షన్ 50-Bలోని సబ్ సెక్షన్ (4)లో "ఏ సమయంలోనైనా" అనే పదాల వాడకాన్ని ఎలా అర్థం చేసుకోవాలి అనే విషయంలో, ఈ కోర్టు తీర్పులతో సహా వివిధ నిర్ణయాలను సింగిల్ జడ్జి ప్రస్తావించారు మరియు దానిపై ఆధారపడి, ఆక్షేపిత ఉత్తర్వులో హైకోర్టు ధర్మాసనం, సింగిల్ జడ్జి నిర్ణయాన్ని ఆమోదించి, ధృవీకరిస్తుంది. ఒక చట్టం ఎటువంటి పరిమితిని నిర్దేశించకుండా సవరణ అధికారాన్ని అందించినప్పుడు, ఆ అధికారాన్ని సహేతుకమైన సమయంలో ఉపయోగించాలి మరియు ప్రతి కేసు యొక్క వాస్తవాల ఆధారంగా "సహేతుకమైన సమయం" ఏమిటో నిర్ణయించాలి.
>
> **13**. పైన పేర్కొన్న అంశాల దృష్ట్యా, చట్టంలోని సెక్షన్ 50-Bలోని సబ్-సెక్షన్ (4) కింద సుమోటో అధికారాన్ని సహేతుకమైన సమయంలో వినియోగించాలన్న హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి అభిప్రాయాన్ని, హైకోర్టు ధర్మాసనం ధృవీకరించడం సరైనదేనని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము.
>
> **19**. 13-15 ఏళ్ల తర్వాత జాయింట్ కలెక్టర్ ద్వారా సుమోటోగా అధికారాన్ని వినియోగించుకోవాలని కోరడం కూడా గమనించాల్సిన అవసరం ఉంది. 1979లో సెక్షన్ 50-Bని సబ్-సెక్షన్ (4)ను చేర్చి సవరించినా 1989 వరకు *సుమోటో* అధికారాన్ని ఉపయోగించి సర్టిఫికెట్లను చెల్లుబాటు కాకుండా చర్యలు తీసుకోలేదు. అధికారులు ఇంత కాలం ఎందుకు వేచి చూశారో చెప్పడానికి, సరైన వివరణ లేదు. ల్యాండ్ సీలింగ్ చట్టంలోని నిబంధనలకు విరుద్ధంగా బదిలీలు, బదిలీలు జరిగిన చోట చర్యలు తీసుకునేందుకు సబ్-సెక్షన్ (4)ను చేర్చినట్లు

> తెలుస్తోంది. 1-1-1975 నుంచి ల్యాండ్ సీలింగ్ చట్టం అమల్లోకి వచ్చిన నేపథ్యంలో అధికారులు విచారణ జరిపి, సముచిత గడువులోగా సుమోటో అధికారాన్ని వినియోగించుకునేలా చర్యలు తీసుకోవాలి. జాయింట్ కలెక్టర్ చర్యను, చాలా సంవత్సరాల తర్వాత మరియు సహేతుకమైన వ్యవధిలో కాకుండా *సుమోటో*గా అధికారం చెలాయించడం మరియు తహశీల్దార్ ఇచ్చిన ధ్రువీకరణ సర్టిఫికేట్‌లను రద్దు చేస్తూ ఉత్తర్వులు జారీ చేయడం, హైకోర్టు ద్వారా సరైనది, ఇది కొనసాగడం సాధ్యం కాదు."

సెక్షన్ 122-C లోని సబ్-సెక్షన్ (6)లో 'ఏ సమయంలోనైనా' అనే పదం కనిపించని, కారణం గా, ఆ ఆదేశాలను పక్కన పెట్టడానికి ఎక్కువ కాలం మమ్మల్ని ఆపలేరు.

16. అయితే, ప్రస్తుత కేసులో మనల్ని మనం సంతృప్తి పరచుకోవడానికి? మోసం అనే అంశం ఉత్పన్నమవుతుందా? ఒకవేళ అలాగైతే, ప్రారంభించిన విచారణలో ఇలాంటి మౌలిక వాస్తవాలు ఉన్నాయా? లేదా అలాంటి మోసాలు, ఏమైనా ఉంటే, రిట్ పిటిషనర్లు చేశారా లేదా షోకాజ్ నోటీసుల కింద వారికి ఆపాదించారా, అనే విషయాలను కూడా పరిశీలించబడింది. పైన వివరించిన ప్రాథమిక వాస్తవాలు, తేదీ.13.06.2007న తహసీల్దార్ కు పంపిన లేఖ్ పాల్ నివేదిక లేదా సమాచారమును పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సి ఉంటుంది. దీనిని పరిశీలిస్తే, రిట్ పిటిషనర్లపై ఇలాంటి మోసం జరిగినట్లు లేదా ఆరోపించినట్లు కూడా సూచించబడలేదు లేదా గుర్తించబడలేదు. అయితే, తహసీల్దార్ తేదీ.18.06.2007న జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ కు సమర్పించిన నివేదికలో, పంచాయతీ ఘర్ కోసం భూమిని భద్రపరిచారని, ఆ ఫైలుపై అప్పటి సబ్ డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ సంతకం లేదని, తహసీల్దార్ కూడా కొన్ని అవకతవకలను గుర్తించినట్లు, కార్యాలయ సబ్ డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ కార్యాలయంలో పనిచేస్తున్న పేష్కర్ ఇచ్చిన సమాచారం ఆధారంగా, ఈ నివేదికలో పేర్కొన్నారు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ఇలాంటి అవకతవకల ఆధారంగా కేటాయింపులు సక్రమంగా లేవని, ఇది చట్టానికి విరుద్ధమని, సబ్-డిస్ట్రిక్ట్ మెజిస్ట్రేట్ ఫోర్జరీ సంతకంతో కేటాయింపులకు ఆమోదం లభించిందని నిర్ధారణకు వచ్చా . ఏదేమైనా, సబ్-డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ యొక్క సంతకం ఫోర్జరీ చేయబడిందని అటువంటి నిర్ధారణకు ఆధారం పేర్కొనబడలేదు లేదా మరో మాటలో చెప్పాలంటే నివేదిక నిశ్శబ్దంగా ఉంది. వారు సంతకం/లను ఫోర్జరీ చేసినందుకు, కేటాయించిన వారి పై ఎలాంటి ఆరోపణ ఆపాదించబడలేదని కూడా గమనించడం ఆసక్తికరంగా ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో, ***ఇబ్రహీంపట్నం*** (సుప్ర) కేసులో ఈ కోర్టు చెప్పిన సూత్రాలు ప్రస్తుత చేతిలోని కేసు వాస్తవాలకు ఖచ్చితంగా వర్తిస్తాయని, అందువల్ల ఇక్కడ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను కొనసాగించలేమని భావిస్తున్నాం.

17. మోసం జరిగితే సెక్షన్ 122-C సబ్-సెక్షన్ (6) కింద కేటాయింపులను రద్దు చేయడానికి *సుమోటో*గా చర్యలు తీసుకునే అధికారం కలెక్టర్ కు ఉన్నప్పటికీ, అటువంటి ప్రాథమిక వాస్తవాలు వెల్లడయ్యాయని, **అఖలాక్ హుస్సేన్** కేసులో చెప్పినట్లు విచారణలకు భంగం వాటిల్లనందున, చర్యలు ప్రారంభిస్తే సరిపోతుందని స్పష్టం చేశారు. ఈ చట్టం యొక్క స్పష్టమైన వైఖరిని మరియు ప్రస్తుత కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులు బహిర్గతం చేయడం ద్వారా, పైన వివరించిన దాని గురించి ఇక్కడ వివరంగా చర్చించడం ద్వారా, దీనిని షోకాజ్ నోటీసులలో పేర్కొనబడలేదని, రిట్ కోర్టు ముందు ఉంచిన ఉత్తర్వులతో పాటుగా జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు సుసిరంగా లేవని, మేము భావిస్తున్నాము.

18. 27.06.1994న చేసిన కేటాయింపులకు అనుగుణంగా నిరుపేద గ్రామీణులైన కేటాయింపుదారులు ఇళ్లు నిర్మించుకున్నారని, అప్పటి సబ్-డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ ఇచ్చిన అనుమతి ఆధారంగానే కేటాయింపులు జరిగాయని, ఆ ఉత్తర్వులను రద్దు చేయాలని మన మదిలో మెదిలిన మరో అంశం మరియు వారు గత కొన్నేళ్లుగా తాము నిర్మించిన నివాస భవనాల్లో నివసిస్తున్నారు మరియు వాటిని తొలగించడం వల్ల ఆ పేద నిరుపేదలకు అన్యాయం జరుగుతుంది మరియు ముఖ్యంగా సంబంధిత భూమిని పేదలు మరియు ఇల్లు లేని వ్యక్తులకు కేటాయించడానికి ఉపయోగించినప్పుడు.

19. పైన పేర్కొన్న అన్ని కారణాల వల్ల, అప్పీలును అనుమతించటమైనది మరియు తేదీ.19.01.2010 నాటి ఆక్షేపిత ఉత్తర్వులతో పాటు తేదీ.07.02.2008 నాటి అదనపు కలెక్టర్-ప్రతివాది నెం.3 జారీ చేసిన ఉత్తర్వు మరియు మొరాదాబాద్ డివిజన్ అదనపు కమిషనర్ (పరిపాలన) జారీ చేసిన తేదీ.23.09.2009నాటి ఉత్తర్వును, పైన పేర్కొన్న పరిశీలనకు లోబడి రద్దు చేయబడ్డాయి. ఖర్చులకు సంబంధించి ఉత్తర్వు లేదు.

(సి.టి.రవి కుమార్, న్యాయమూర్తి)

(అరవింద్ కుమార్, న్యాయమూర్తి)

న్యూఢిల్లీ,
మే 16, 2024.